

Coses de la vida

SOCIETAT

Centenari d'una institució educativa

Un segle de FP

L'Escola del Treball ha format 180.000 alumnes en 100 anys de vida

Inaugurada el 1914, va ser un puntal de renovació pedagògica

CRISTINA SAVALL
BARCELONA

El 129 de maig de 1914, Enric Prat de la Riba, president de la Mancomunitat fundada un mes abans, inaugurava a Barcelona l'Escola Elemental del Treball. Era un centre innovador destinat a formar obrers qualificats, imprescindibles perquè la pròspera indústria catalana de l'època augmentés la productivitat i competís en el mercat europeu. Un mercat que aquell mateix any es veuria immers en la primera guerra mundial, l'esclat de la qual multiplicaria l'activitat del principal pol industrial espanyol gràcies a la seva condició neutral.

Avui, un segle després, l'Escola del Treball és un referent en la formació d'11 branques professionals, algunes de tan tradicionals com la fusteria. Però les més sollicitades, com la informàtica i les energies renovables, ni tan sols s'imaginaven a l'època en què va néixer.

A l'acte inaugural del 1914 hi va assistir l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch, també de la Lliga Regionalista, que tenia com un dels objectius impulsar la renovació pedagògica. La Mancomunitat es va bolcar en aquest nou centre que tenia les seves arrels a l'Escola Lliure Provincial d'Arts i Oficis, fundada el 1873. Allà ja s'impartien classes de confecció, tintoreria, màquines de vapor, construcció, electricitat i des del 1907 de mecànica de l'automòbil.

MÈTODE INTUÏTIU // L'auge de la indústria va propiciar que Puig i Cadafalch, llavors president de la comissió d'Instrucció Pública de la Diputació de Barcelona, es proposés transformar i fer créixer l'escola. La Mancomunitat va aplicar els nous corrents de pedagogia als professors, molts procedents de la universitat. «Havien de fugir del verbalisme i implantar un mètode intuïtiu i experimental», resumeix Carmelo Gómez, actual director de l'Escola del Treball, que commemorarà el seu centenari amb conferències, tallers,

visites a empreses, exposicions i activitats esportives.

Durant el seu segle d'història, 180.000 alumnes han cursat estudis en aquest institut de formació professional ubicat dins del recinte modernista de l'Escola Industrial, que ocupa quatre illes entre Urgell, Viladomat, Rosselló i París. «Actualment tenim una oferta educativa que inclou batxillerat d'Humanitats i Ciències Socials i de Ciències i Tecnologia, i cicles formatius de grau mitjà i superior», explica Gómez.

En el primer curs (1914-15) es van matricular 249 alumnes que podien optar per formar-se com a manyanys, fonedors, electricistes, operaris tèxtils, operaris de la química, fusters, paletes, calderers i xapistes. Per matricular-se era imprescindible haver complert els 14 anys, saber llegir i escriure, conèixer les regles de l'aritmètica i entregar un certificat d'obrer d'ofici. I acceptar que les classes s'impartien en català, cosa que va ser prohibida el 1939 quan les tropes de Franco van entrar a Barcelona.

De com era l'escola durant els últims anys del franquisme se'n recorda Jaume Poch, exalumne d'automoció, de 56 anys, que després va ser professor. «Aquest preciós vestíbul en què llueix l'estàtua d'El forjador, de Josep Llimona, estava cobert de serigrafies: *Arriba España. Viva Franco*. Teníem algun professor militar. I els directius de l'escola eren nomenats per mèrits que no tenien a veure amb la seva professionalitat», assegura Poch, que actualment imparteix classes a l'institut de la Mare de Déu de la Mercè.

«La nostra escola sempre ha sigut un centre de referència dins de la formació professional. Comptem amb 1.200 ordinadors i 30 aules amb fibra òptica», assenyala Gómez. Aquest curs hi ha 3.200 alumnes. En algunes assignatures gairebé no hi ha dones. «Són especialitats socialment encara estereotipades. Moltes dones estudien administració i molts homes, mecànica. Avui dia,

►► Jaume Poch i Joan Francesc Gras, exalumnes de l'Escola del Treball, ahir a l'Escola del Treball.

El centre va néixer per formar els obrers que la pròspera indústria catalana necessitava per créixer i competir

l'esforç el fa la màquina, no la persona, de manera que qualsevol ofici el pot fer una dona», informa el director des d'un despatx ancorat en el temps amb les seves nobles fustes, les vitrines il·luminades amb ceràmiques dels alumnes, llibres d'antiquari i marcs daurats que han acollit retrats dels líders polítics de cada època.

El vestíbul i la sala d'actes de l'Escola de Treball i la sala noble de l'edifici del Relotge són obra de Joan Rubió, també militant de la Lliga. Rubió va ser deixeble de Gaudí, amb qui va treballar fins al 1905 col·laborant en les obres de la Sagrada Família. «Al recinte de l'Escola Industrial també es va encarregar dels plànols de la capella de la residència

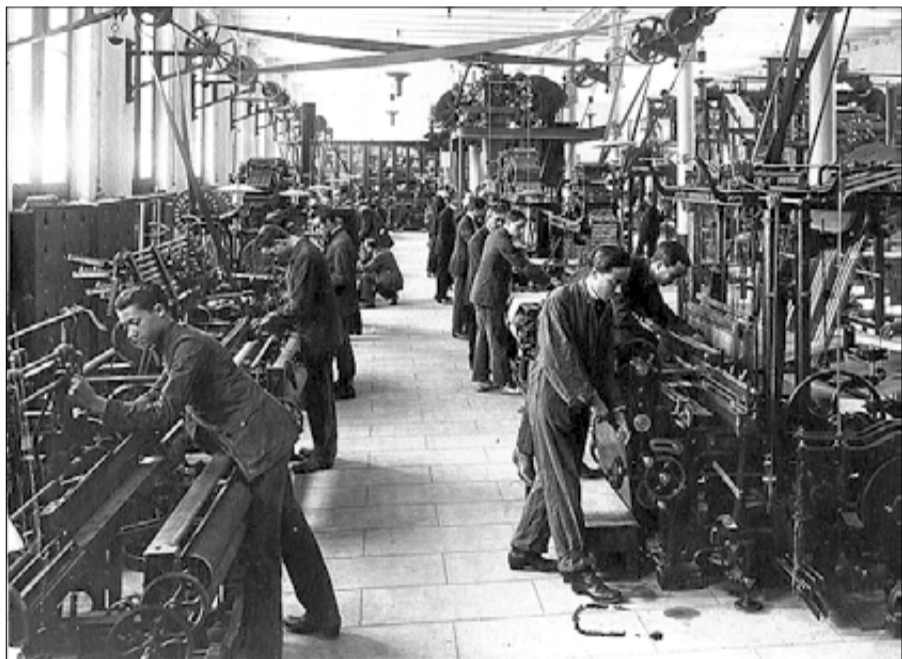
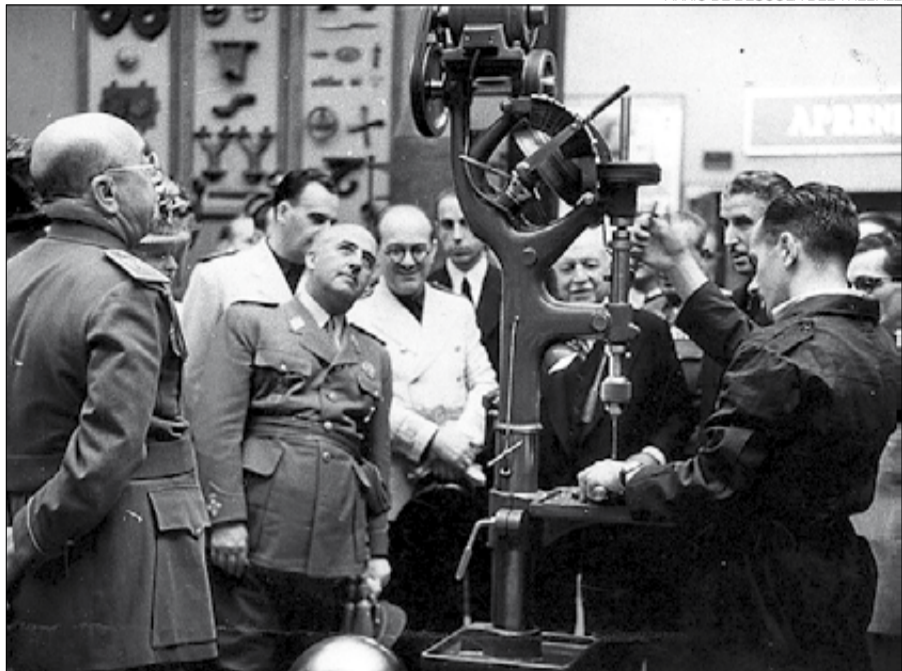
GRAN BARCELONA ▶ BCN espera abaixar 5,5 punts el trànsit el 2018 → P. 36

LA PROPOSTA ▶ Presentació de la fundació Dones per Àfrica → P. 41

ARXIU DE L'ESCOLA DEL TREBALL

▶▶ Imatges històriques del centre. A dalt, una visita de Franco el 1945.

Ramon Llull, afegeix el director.

A aquesta residència va anar a parar Joan Francesc Gras quan amb 16 anys va deixar les Terres de l'Ebre. «Hi havia molta disciplina a l'escola. A finals dels 70, la formació professional estava molt castigada. Ara hi ha molts més mitjans», considera aquest electricista que s'ha acabat llicenciant en Comunicació Au-

diovisual. «Ara estic escrivint la meua tesi doctoral», revela Gras amb orgull, als seus 51 anys. Avui el 45% dels alumnes procedeixen de l'extraradi, i un ampli percentatge d'altres ciutats. ≡

Vegeu el vídeo d'aquesta notícia al mòbil o a e-periodico.cat

L'eterna Ventafocs

L'esperit inicial de la FP, la conciliació d'empresa i escola, s'ha perdut ≡ L'Administració intenta recuperar-lo amb la seva reforma

MARÍA JESÚS IBÁÑEZ
BARCELONA

En ple debat sobre quin rumb ha d'agafar la formació professional (FP) a Espanya i sobre com es pot aconseguir que sigui una eina real i efectiva per combatre l'atur juvenil, el centenari de l'Escola del Treball de Barcelona, el primer centre laic per a la formació de futurs operaris i mestres industrials, s'erigeix en un bon exemple de com sí que és possible conciliar els interessos de les empreses amb l'oferta educativa. Això que tant enyoren actualment les patronals i que les administracions intenten resoldre, fins ara amb escàs èxit.

Aquella primera escola industrial, que es va inspirar en els principis pedagògics més en voga en aquell moment (i encara avui útils), com el d'utilitzar el mètode intuïtiu i experimental o organitzar l'educació per cicles, en els quals s'anaven assumint coneixements i habilitats per part dels alumnes, podria ser model per a moltes de les ments pensants que intenten reformar, des de fa diverses dècades, els actuals estudis de FP.

Aquella inicial harmonia o, si més no, aquell ajust entre oferta i demanda entre empresa i escola (ara es vol recuperar amb iniciatives com la FP dual) es va trencar a Espanya amb la dictadura franquista, la qual cosa va convertir, a partir de llavors, els estudis professionals en l'eterna Ventafocs del sistema educatiu.

Ocasió perduda

Mentre que a Europa, després de la segona guerra mundial, les necessitats de reindustrialització ja van donar lloc a l'actual estructura de la FP, a Espanya, malgrat haver tingut també el seu propi conflicte bèl·lic, es va mantenir com una formació en oficis, concebuda com un element de compensació social i regentada preferentment pels ordes religiosos i per l'omnipresent sindicat vertical.

L'Estat com a tal no va tenir una oferta de FP fins a la reforma edu-

El 1945, Europa va apostar pel model industrial però Espanya va seguir ensenyant oficis

▶▶ Alumnes en un taller de l'Escola del Treball, ahir.

cativa de Villar Palasí l'any 1970, la primera que va recollir aquests estudis com una formació reglada. Abans de llavors, l'anomenada llei industrial del 1955 havia estat un primer intent de reglamentar la formació professional, organitzada inicialment en tres nivells: el preaprenentatge (per un període de dos anys), l'oficialia (tres anys) i la mestria (dos anys). De fet, fins no fa gaires anys, molts quadres intermedis a les empreses espanyo-

les provenien d'aquesta visió i continuaven utilitzant les referències d'aprenent, oficial i mestre.

Aquest curs, són gairebé 132.000 els joves que estudien cicles de formació professional a Catalunya. «**El nombre d'alumnes que tenen més de 25 anys, i fins i tot més de 30, és cada vegada més elevat**», va destacar ahir la consellera d'Ensenyament, Irene Rigau, que va parlar sobre aquests estudis al Parlament.

Tant la Generalitat com el Govern central treballen en una revisió de la FP, que, en el cas de Catalunya, inclou, com a novetat, l'elaboració d'un catàleg de disciplines i especialitats amb caràcter dinàmic. És a dir, s'elaborarà un llistat en què es descriuran els coneixements i les habilitats que hauran de tenir els titulats i que s'anirà actualitzant de manera periòdica segons les necessitats de les empreses.

«**La idea és que els agents educatius i socials i els empresaris treballin estretament perquè el que s'ensenya als instituts s'adeqüi a allò que realment necessiten les empreses**», va indicar recentment el conseller d'Empresa i Ocupació, Felip Puig. Que l'escola i l'empresa dialoguin d'una vegada, com reclamen des de fa temps també els docents. L'actualització del catàleg començarà per les professions amb més valor estratègic per a l'economia catalana, de manera que aviat quedaran definits, com a mínim, el 20% dels llocs de treball i les qualificacions que s'espera d'aquelles persones que els porten a terme. ≡

La llei educativa de Villar Palasí va establir les bases el 1970 dels actuals cicles formatius